

SALAMANDER DAGBOEK

Marianne
van Albada

COLOFON:

Fotografie, grafische bewerking en tekst,
zijn van de hand van Marianne van Albada.
evenals vormgeving en printwerk.

Dit boekje is in een beperkte oplage verschenen
en verkrijgbaar bij Uitgeverij Philippe Boucher
te Midlaren

© Marianne van Albada 2008

A black and white photograph of a salamander, likely a Hellbender (Cryptobranchus alleganiensis), resting on a textured, rocky surface. The salamander is dark-colored with a lighter, mottled pattern on its back and sides. It is positioned diagonally across the frame, with its head towards the bottom right and its tail towards the top left. The background is a light, textured surface, possibly a rock or a piece of paper, with some faint, dark lines and spots.

SALAMANDER DAGBOEK

een fotoreportage
over de voortplanting
van twee
kleine watersalamanders

Marianne van Albada

SALAMANDERS

Ooit, toen ik een jaar of dertien was, zag ik mijn eerste kleine watersalamander. In een vennetje op de Veluwe, omringd door bos en hei, kroop hij over de modderige bodem, verscholen tussen waterplanten en half verrotte takken. Samen met mijn buurkinderen, ving ik een paar van die merkwaardige diertjes en liet ze los in mijn aquarium. Ze kregen regenwormen te eten uit de mesthoop en we zagen hoe de mannetjes de vrouwtjes het hof maakten, met wapperende staart en veel vertoon van emotie. De vrouwtjes zetten hun eitjes af tussen de blaadjes van de waterplanten, één voor één, beschermd door een zorgvuldig omgevouwen blaadje. Toen kwamen de doorschijnende salamandervisjes uit, die ik voerde met watervlooien tot ze waren uitgegroeid tot echte salamanders.

Jaren later deed ik dit alles nog eens over en legde die hele geheimzinnige onderwaterwereld vast met de camera. Dat resulteerde in het boekje “Salamanders”, het verslag van een lange natte winter, waarin ik kennismakte met zeven kleine watersalamanders, die ongevraagd mijn huis binnenwandelden...

Met deze collage van foto-bewerkingen en korte teksten had ik het onderwerp “Salamanders” wel uitputtend behandeld, vond ik zelf en ik was dan ook niet van plan het nog eens over te doen. Ik leegde de cylindervormige glazen pot met de resterende salamanders in de vijver buiten en wijdde mij aan andere zaken. Zo af en toe ving ik tussen de waterplanten nog wel eens een glimp op van een salamander, die haastig in de diepte verdween. En elke keer gaf mij dat weer dat gevoel uit mijn jeugd terug; het avontuur van de jacht op deze kleine minidinosauriers en het stil gadeslaan van die geheimzinnige onderwaterwereld achter de ruit van mijn aquarium.

DE POES

Het kwam allemaal door de poes, een brave sukkel, die nog nooit in zijn leven één muis of vogeltje gevangen had. Het enige beest dat hij op een dag, lang geleden, het huis in droeg, was een grote groene kikker, nog geheel onbeschadigd. Ik kon hem zo weer terug zetten in de vijver.

Op een ochtend, begin februari, trof ik de poes aan, overmatig geïnteresseerd in iets dat zich in een donkere hoek van de kamer bevond, vrijwel buiten het bereik van zijn hengelende pootjes, ver weg onder de boekenkast. Ik zakte op mijn knieën, legde mijn wang op de grond en gluurde onder de kast. “Een gedroogd blaadje”, constateerde ik aanvankelijk. Maar vanwaar dan die aanhoudende interesse van de poes? Ik keek nog wat beter, en ja hoor, daar zat een kleine watersalamander, voorbestemd om langzaam uit te drogen op de gladde tegels van onze voorverwarmde vloer.

Ik viste hem voorzichtig onder de kast vandaan en zette hem zolang in een oude weckpot met deksel, een klein bodempje water onderin, zodat zijn droge velletje een beetje vocht kon opnemen. Buiten was het nog te koud om hem daar te droppen. Waarschijnlijk was hij vanuit de kruipruimte onder de houten vloer van de huiskamer omhoog gekomen door een spleet achter de plint en zo in onze betegelde eetkamer beland.

En daar ging ik weer: ...de cilindervormige glazen waterpot stond nog op zolder. Ik legde wat stenen en zand op de bodem, vulde het geheel met water uit de vijver en een paar plukjes hoornblad. Verder was er in de vijver buiten nog geen leven te ontdekken...

OPNIEUW EEN SALAMANDER-DAGBOEK

Zo begon ik voor de tweede keer aan een avontuur met salamanders. Ik gooide de kleine half verdroogde salamander (het was een mannetje) in mijn glazen pot, waar hij snel verdween onder de stenen die ik op de bodem had opgestapeld.

Maar ja, een onderwatertaferel met maar één salamander is een wat zielig geheel. Dus toog ik enkele dagen later naar buiten en inspecteerde de oude waterput waarin ik ook vroeger meerdere malen salamanders had aangetroffen, verborgen in een kier tussen twee stenen. En inderdaad, helemaal onderin, op de bodem, zag ik één klein salamandertje zitten. Ik klom naar beneden met het houten laddertje en viste het diertje eruit. Het was een vrouwtje, het enige exemplaar dat ik in de hele put kon ontdekken. Nog stijf en bewegingloos door de kou van de winter, kon ik haar zo mee naar binnen nemen in de holte van mijn hand. Ook haar liet ik neer in het heldere water van mijn nieuwe salamanderverblijf.

Op de volgende pagina's een fotoreportage van het liefdesleven van mijn twee nieuwe salamanders, en alles wat daar uit voortkwam...

7 februari

Nadat hij in het water was losgelaten, verdween de kleine watersalamander onder een steen

om even later weer te verschijnen als een wazige schim ... behoedzaam voortkruipend op handen en voeten.

een voorhistorisch monster

op zoek naar prooi...

8 februari

Al gauw vertoont hij zich in al zijn stralende schoonheid

met doorschijnende rugkam en brede staart, zijn oranjegele buik vol donkere zwarte stippen

Hij is duidelijk op zoek naar een vrouwelijke soortgenote

maar alleen de poes houdt hem gezelschap

11 februari

Het vrouwtje, dat ik vond in de oude waterput, blijft even hangen aan de oppervlakte

dan zeilt ze naar beneden tot op de bodem van de glazen stolp

12 februari een eerste kennismaking

15 februari 2008 het vrouwtje nog wat terughoudend, onder een grote steen

19 februari

Voorlopig kijkt ze de kat uit de boom

en houdt zich schuil tussen de waterplanten

19 februari

Ondertussen moet er ook gegeten worden

Hier verschalkt de mannetjessalamander een grote regenworm

Het vrouwtje heeft meer moeite om haar pier te bemachtigen

Het mannetje hangt al met een dikke buik aan de andere kant van de steen

29 februari nog steeds zoekt de kleine man toenadering, zijn staart als een kleurige wimpel gespreid

maar zijn aanstaande bruid veinst onverschilligheid tussen de waterplanten

1 maart Dan werpt hij tenslotte vol overtuiging al zijn charmes in de strijd

en met niet aflatende ijver achtervolgt hij zijn geliefde

1 maart Paringsritueel van de kleine watersalamander

een ballet voor twee waternymfen

1 maart Paringsritueel van de kleine watersalamander

1 maart Paringsritueel van de kleine watersalamander

1 maart Paringsritueel van de kleine watersalamander

4 maart Dan, enkele dagen later, keert de rust weer

ieder zoekt zijn eigen hoek van het aquarium op en wijdt zich aan zijn eigen zaken

19 maart

Twee weken later verlaat de mannetjessalamander het water

uren lang zit hij stil tegen het glas gekleefd

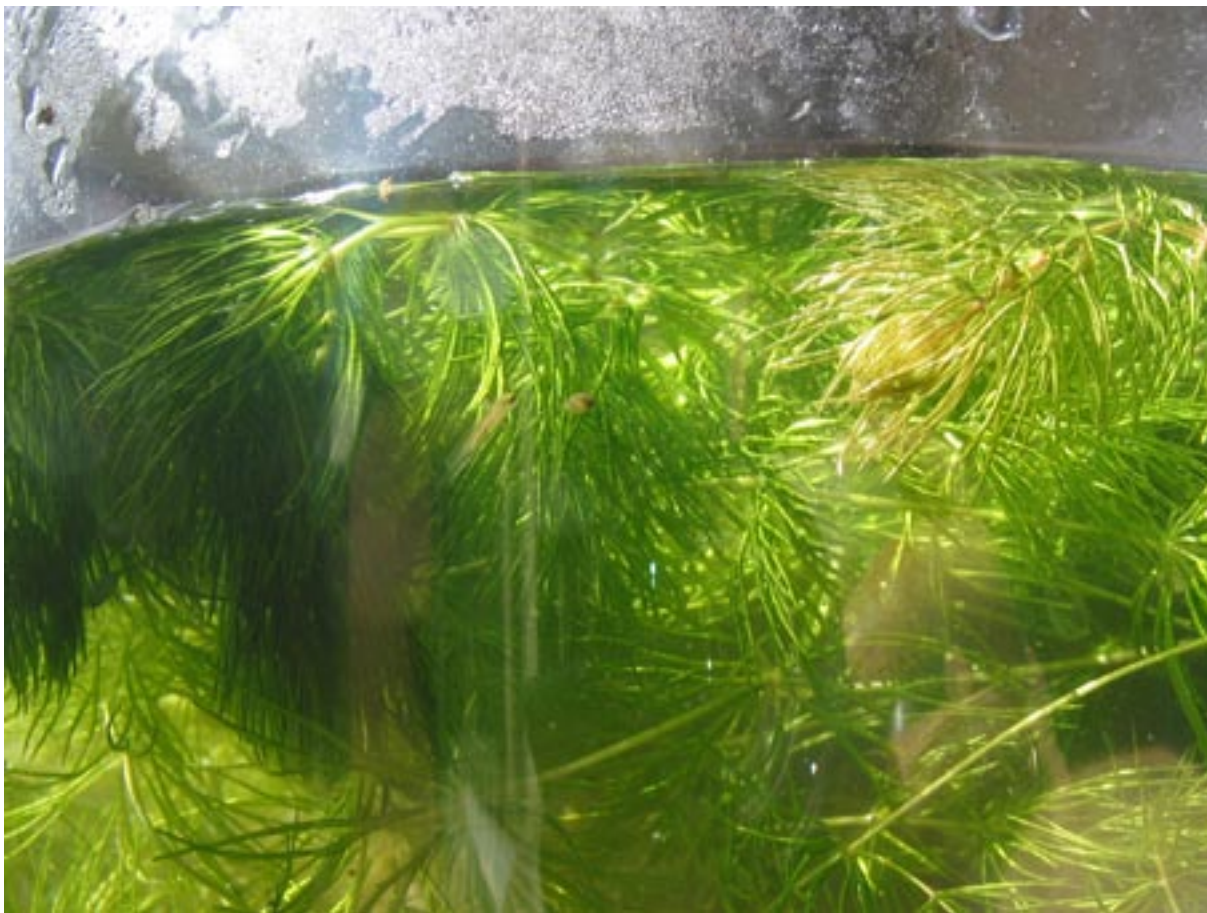

19 maart

Het vrouwtje hangt roerloos tussen de waterplanten

en overziet haar waterwereld van bovenaf

23 maart

En dan, een paar dagen later, zie ik opeens, bij toeval een klein salamandervisje

als een doorschijnend streepje hangt het tussen de waterplanten, half zo groot als het handje van zijn moeder...

Waarom heb ik in de afgelopen weken niet gezien dat mijn salamandervrouwtje eitjes heeft gelegd?

Zoals dit vrouwtje , een ander jaar; elk eitje zorgvuldig vastklevend aan een waterplant, met haar achterpootjes.

23 maart

Toch moeten die eitjes gelegd zijn in de afgelopen drie weken, want er zijn nog veel meer visjes...

schriel en mager als een te vroeg geboren baby, armpjes van glas en uitwendige kieuwtjes als doorschijnende veertjes

23 maart

Klein wezentje, meer kop dan lijf, een makkelijke prooi voor andere rovers...

en moeder salamander loert tussen de waterplanten op voedsel. Zal dat wel goed gaan?

23 maart

Ik vang snel een grote regenworm en laat die in het water zakken

zodat de eerste honger van de vrouwjessalamander gestild kan worden

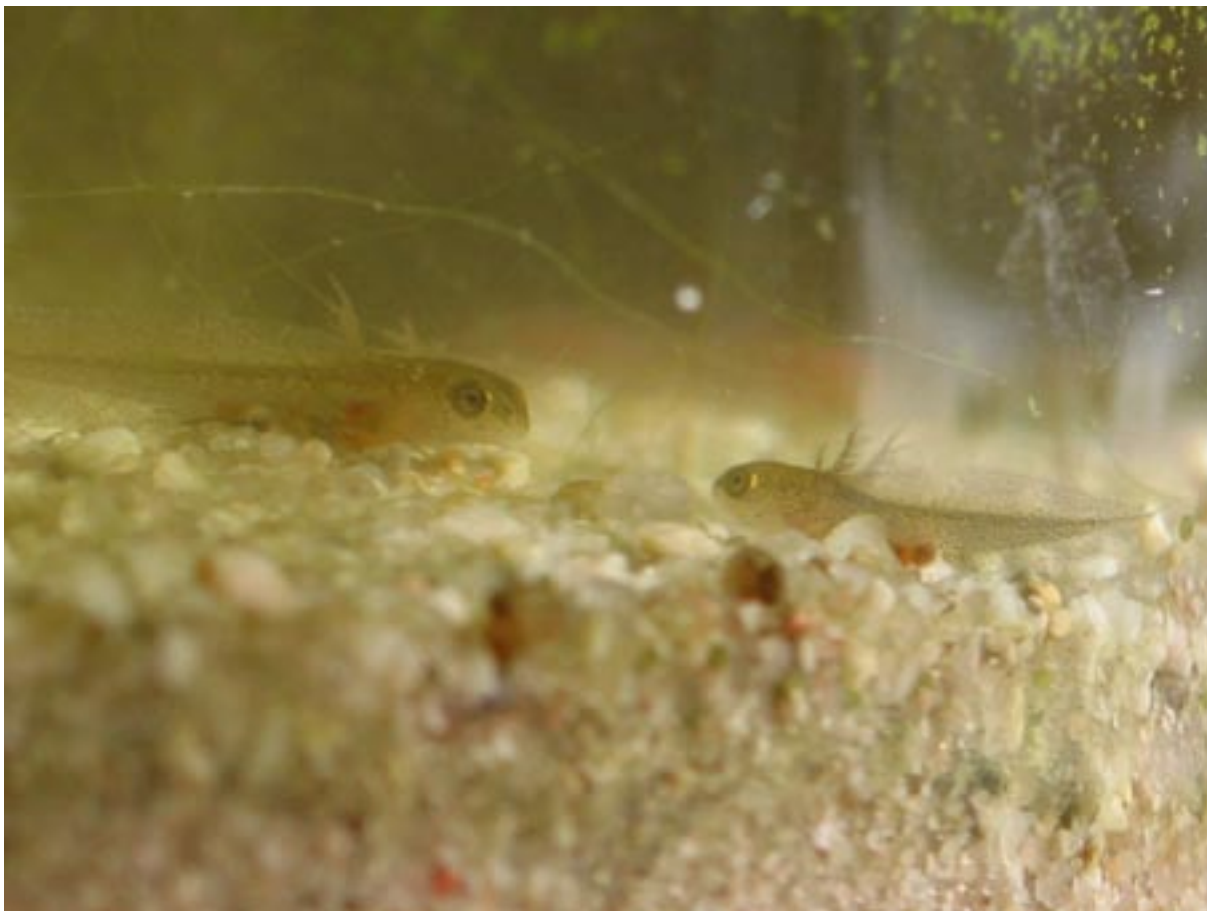

23 maart

Met ogen als bolle lenzen, speurt ze de omgeving af

Behoedzaam nadert ze haar prooi en hapt toe

27 maart

Steeds meer salamandervisjes vertonen zich

niet veel groter dan de zandkorrels op de bodem van hun glazen stolp

2 april Klein kopje dat rondspeurt van achter een netwerk van algendraden

klein armpje dat steun zoekt bij een enorme rots; buikje met ingewanden die rood doorschijnen door de bleke huid

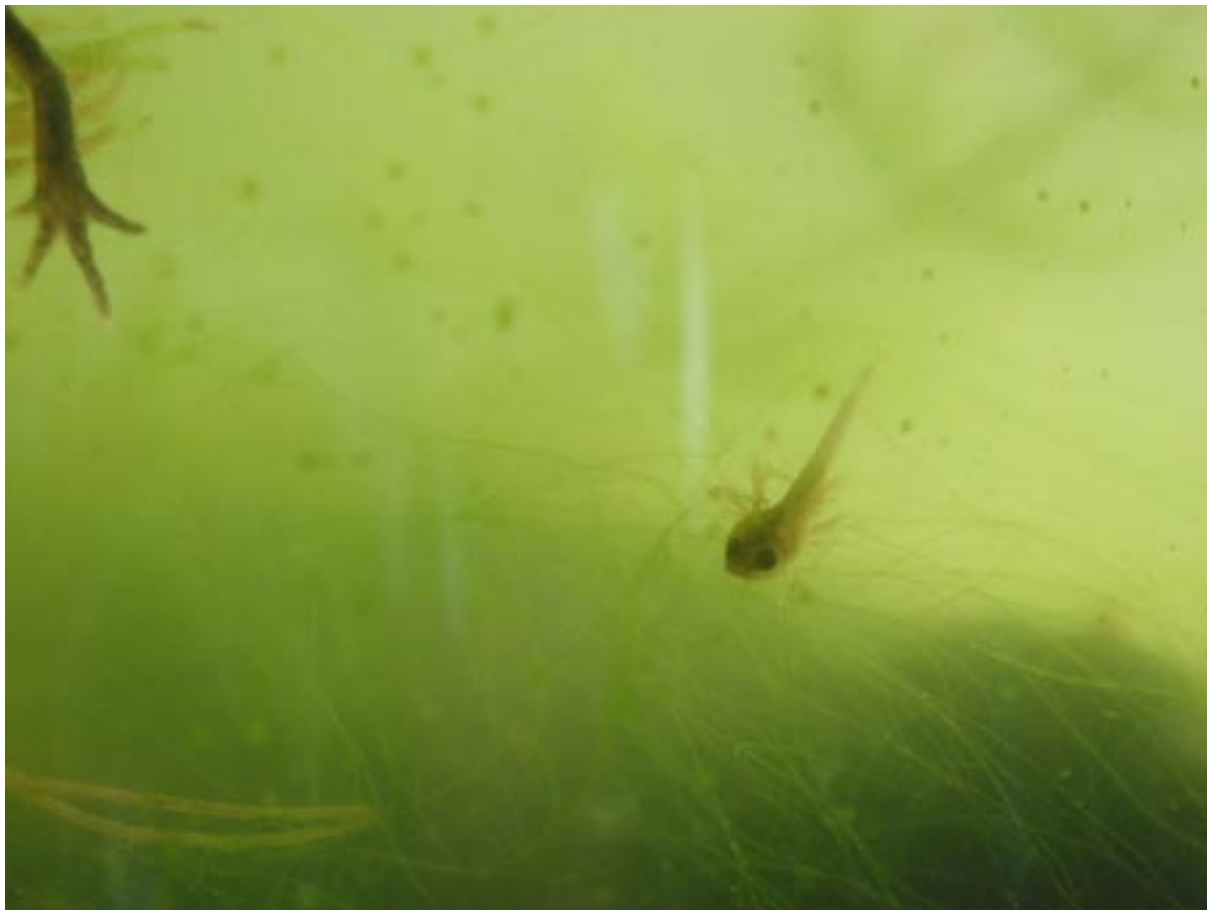
2 april Boven water zit vader salamander nog steeds tegen het glas gekleefd, zijn zwarte balletjes verschrompeld,

handje met vier vingers, voetje met vijf tenen

3 april Onder water moeder en dochter? zij aan zij...

kindje even groot als moeders hand

3 april Daar boven zweeft een ander kindje, als een elfje tussen het groen

kieuwtjes uitgespreid als vleugeltjes, armpje dat nonchalant naar achteren wuift...

4 april Balletdancersje in opperste concentratie

fragiel figuurtje, verloren in een woud van groene draden

5 april Salamandertje in miniatuur

zo groot als het puntje van moeders staart

5 april Vader salamander houdt nog steeds het hoofd boven water

zijn buik in rimpels samengetrokken door de vrijwillige hongerstaking

5 april De jonge salamandertjes daarentegen zijn voortdurend op zoek naar voedsel

microscopisch kleine infusoriën, alleen zichtbaar voor salamanderoogjes

5 april Zoekend tussen de fijne takjes van het hoornblad

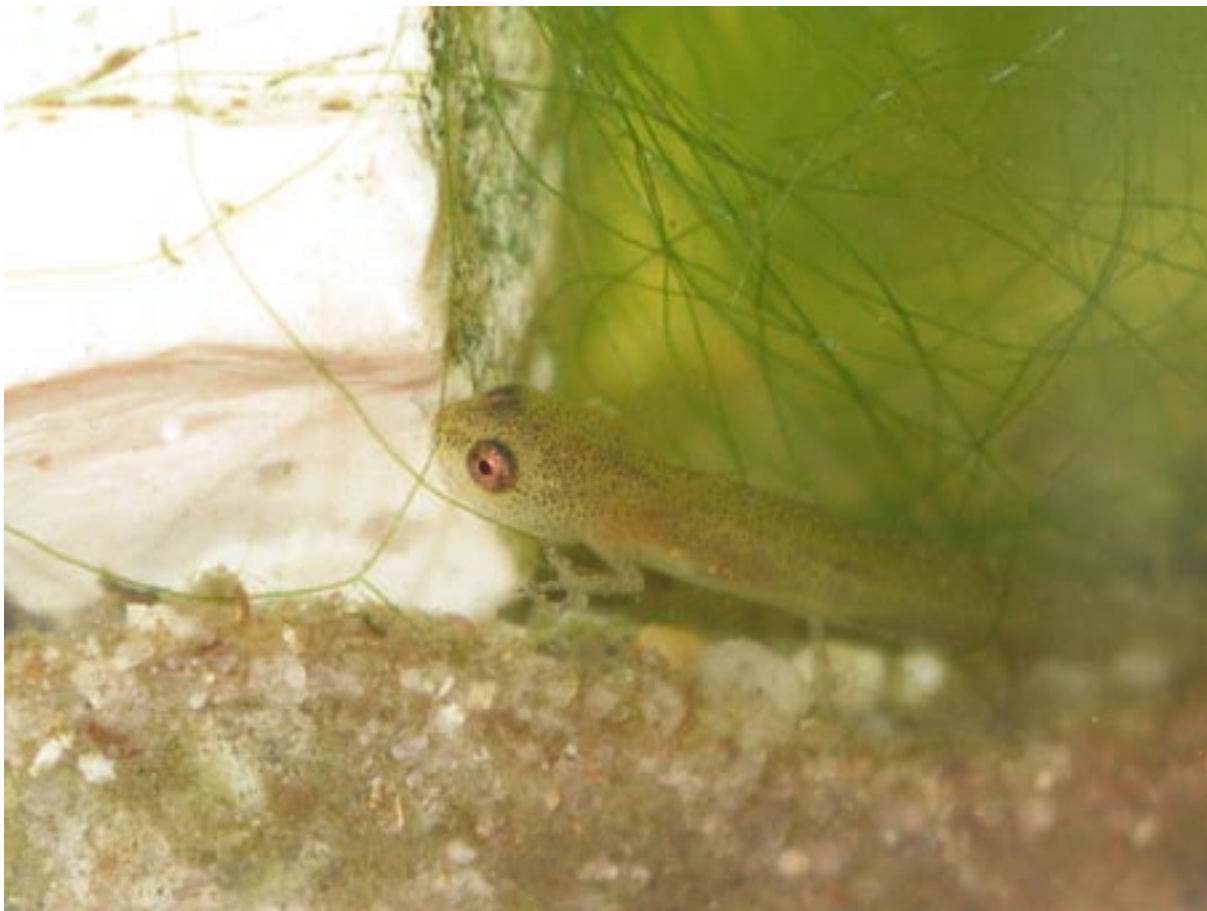
vinden ze van alles van hun gading

6 april Overall in het groenige water, zie je kleine salamandertjes... kruipend over stenen

ofhangend aan waterplanten, kieuwtjes als varenblaadjes, armpjes als tengere stokjes

16 april Tien dagen later: sommige salamandertjes schuiven nog steeds rond als magere scharminkeltjes

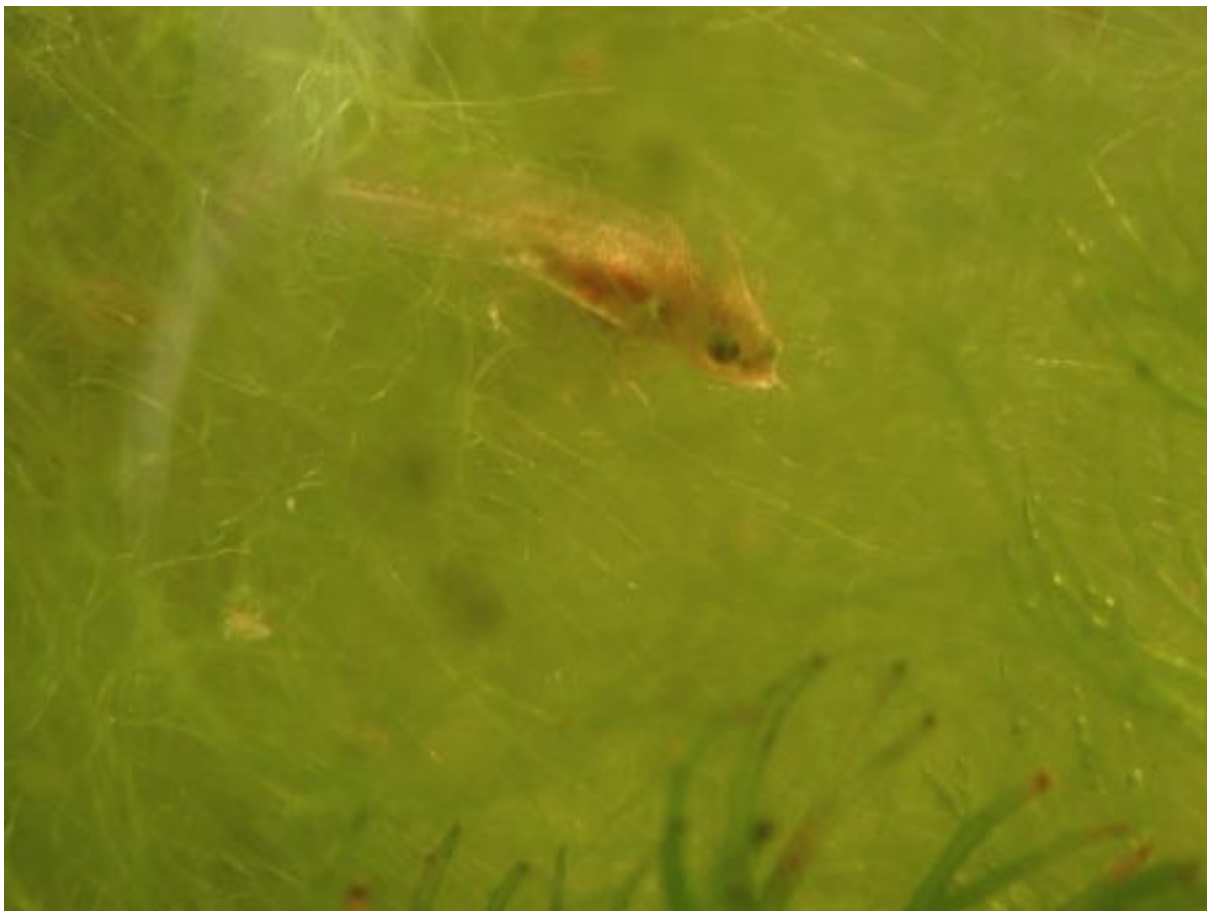
andere zeilen door het water met een goed gevulde buik

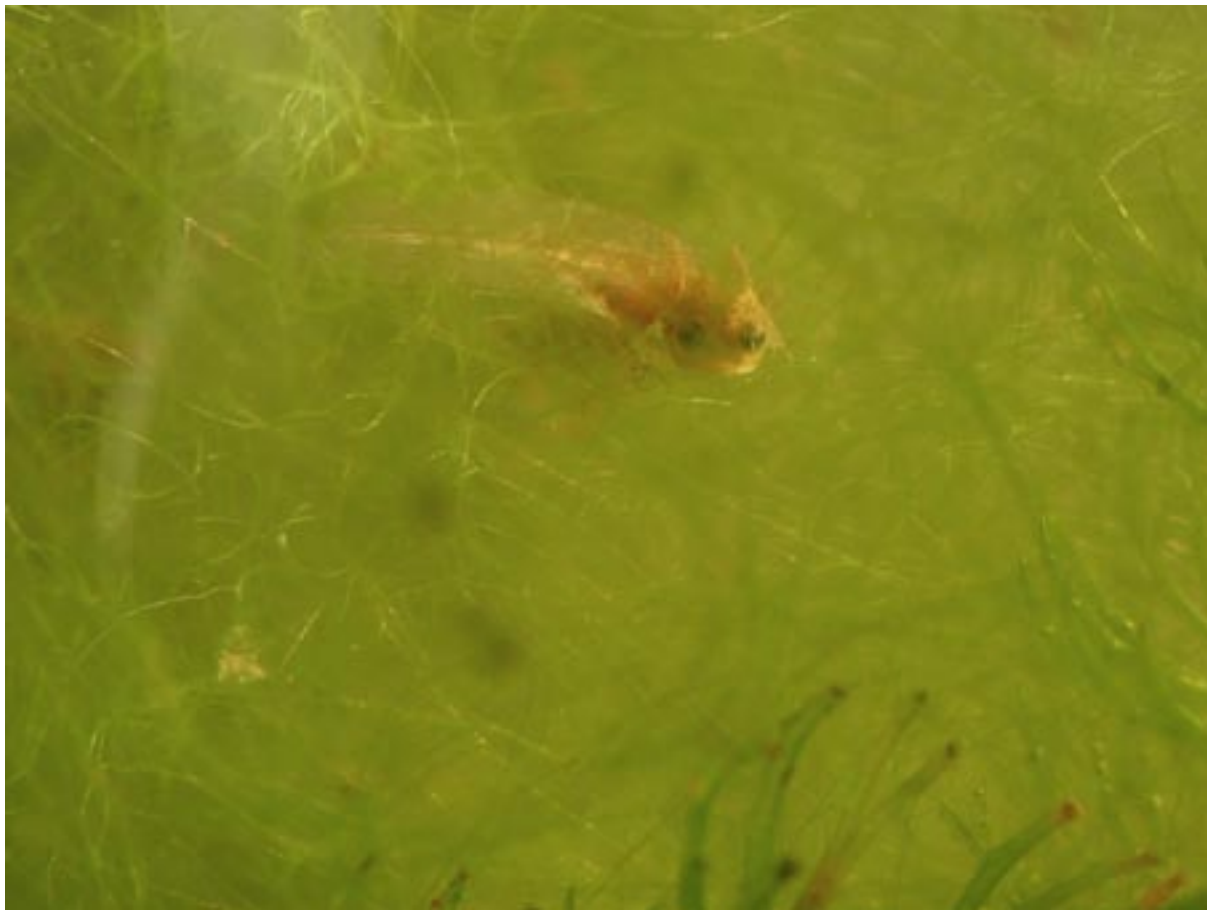
16 april Vader bivakkeert nog altijd aan de oppervlakte

soms met een jong salamandertje vlak achter zijn staart

17 april Ondertussen wordt onder invloed van het vele zonlicht het oerwoud aan algendraden dichter

en dichter...

17 april Ik besluit tubifex en watervlooien te kopen om de kleine salamandertjes bij te voeren

Ook moeder doet mee aan het eetfestijn en wordt zo dik dat ze letterlijk uit haar vel barst

17 april In de late avondzon hangt haar oude velletje sierlijk tussen de waterplanten gedrapeerd

18 april De volgende dag, bij iets andere belichting, links een doorschijnend leeg handje, rechts de staart

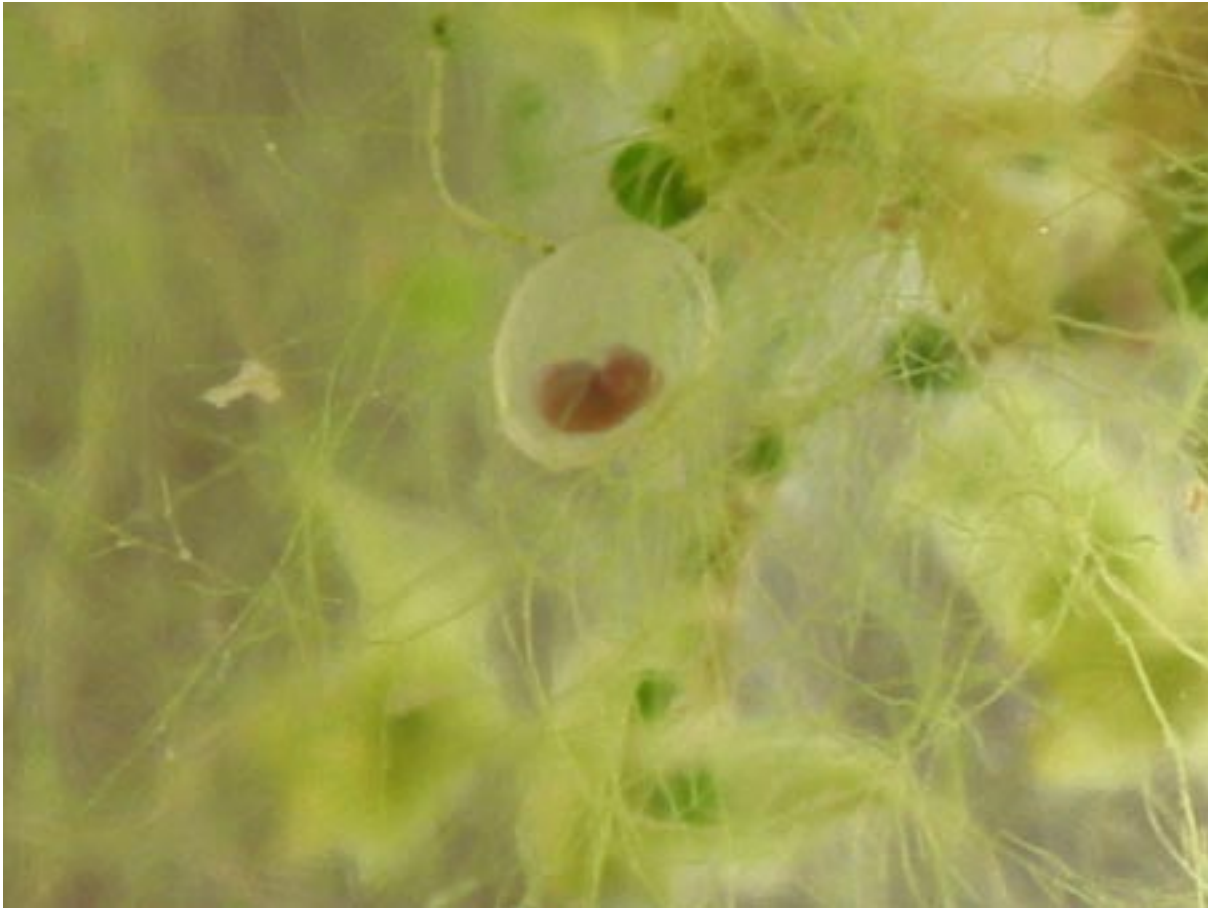
17 april Inmiddels heb ik buiten in de vijver ook een aantal salamandereitjes ontdekt

Ik doe ze in een aparte glazen bak, om alsnog hun ontwikkeling te kunnen volgen; dit is de eerste dag

18 april De tweede dag; één eitje, dat in zijn eentje dicht bij de glazen wand hangt, volg ik dag na dag

19 april De derde dag; er zijn nu duidelijk een kop met ogen en een lijfje te onderscheiden

19 april Nog eens de derde dag; als een stijf ingebakerde baby hangt het larfje in zijn wiegje tussen de algendraden

20 april De vierde dag

21 april De vijfde dag

22 april De zesde dag

23 april De zevende dag; op de rug van het larfje verschijnt een wild-tekening als van een wildezwijnen-jong

24 april De achtste dag; soms, met een felle beweging van zijn staart, draait het larfje rond in zijn ei

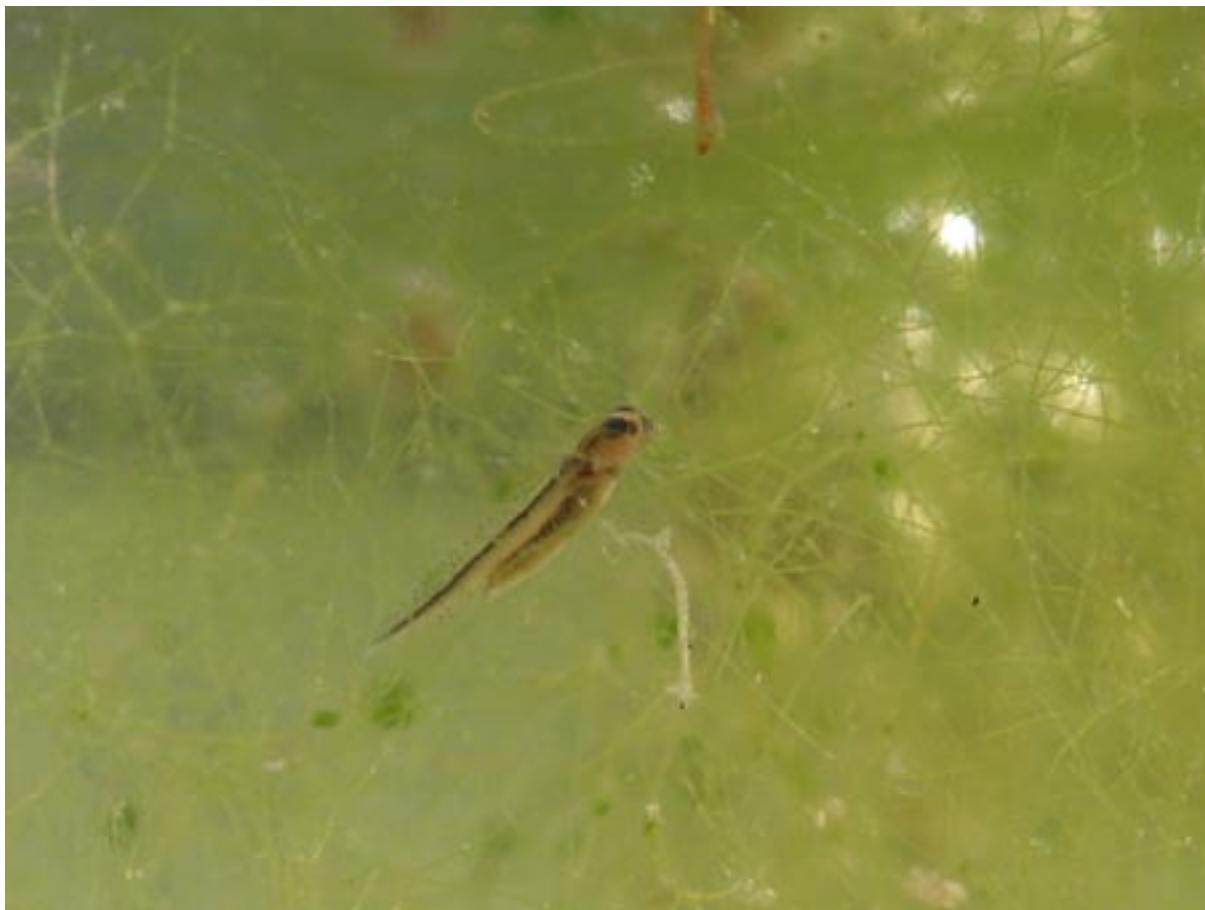
25 april De negende dag

26 april De tiende dag

26 april De tiende dag: En dan blijkt er vlak daar onder al een larfje te hangen dat zijn ei verlaten heeft

26 april

Close-up van de pasgeborene

27 april De elfde dag: hier hangt een ander salamandervisje... vermoed als bladsprietje van het hoornblad

Maar dat ene larfje zit nog steeds opgesloten in zijn ei en kijkt naar buiten door de doorzichtige wand...

27 april Ondertussen zijn de familieleden in de andere pot, al een heel stuk groter

Terug gerekend zijn ze als eitje begonnen rond 1 maart en hebben dus een voorsprong van bijna 7 weken.

28 april De twaalfde dag; ook het eitje dat ik zo lang heb gevolgd, is nu verlaten

28 april In de hoek van de glazen bak hangt een salamandervisje; zou dat hem zijn? Ik weet het niet.

29 april De dertiende dag; salamandervisje, drijvend tussen de algendraden.

29 april De dertiende dag; die kleine uitstulpinkjes opzij van zijn kop, zijn die het begin van voorpootjes?

30 april De veertiende dag: een wir-war van kiewtjes en algendraden... maar geen duidelijke pootjes te zien.

2 mei De zestiende dag; ja hoor, als je goed kijkt, zie je vlak achter zijn kop een klein armpje met een handje

5 mei De negentiende dag; vlak achter de kieuwtjes een klein voorpootje, doorschijnend in het zonlicht

5 mei De salamandertjes uit de grote glazen pot zijn inmiddels ruim 9 weken oud en lijken al haast volwassen.

9 mei Bij sommige salamandertjes uit de oude pot is de staart al minder breed, zijn de kieuwtjes geslonken

9 mei Maar andere salamandertjes (ook 10 weken oud) zijn veel minder ver en hebben nog echte visse-kieuwen

9 mei Ook bij dit exemplaar, 10 weken oud, zijn de uitwendige kieuwen nog volop aanwezig

De drie geveerde kieuw-takjes aan iedere zijde van zijn kop, zijn heel mooi te zien

9 mei Qua vorm al een echte salamander, maar de brede staart en geveerde kieuwen zorgen nog voor zuurstof

12 mei Dan opeens, drie dagen later: twee kleine salamandertjes tegen het glas gekleefd, voor 't eerst uit het water

12 mei Als een bergbeklimmer tast hij de glazen wand af, op zoek naar een uitweg

Ik til de deksel van de glazen pot en neem de twee kleine salamandertjes
een voor een mee naar de vijver buiten.

Daar kunnen ze zelf kiezen
of ze in het water willen blijven,
of de kant op kruipen tussen het mos en
de plantjes die daar groeien.

2 juni Dan meldt zich veertien dagen later een nieuwe klant, die het water wenst te verlaten...

Het duurt niet lang of hij begint op zijn beurt de tocht naar boven langs de gladde glaswand.

Zorgvuldig met buik en pootjes tegen het glas gekleefd, waagt hij de tocht naar boven.

Ook het kleine poelslakje maakt van de gelegenheid gebruik om over de rand van de glazen bak te kruipen.

Zo klimt gedurende de hele maand juni het ene salamandertje na het andere vanuit het water naar boven

en balanceert daar ongemakkelijk op de glazen rand van de pot, tot ik hem in mijn hand meeneem naar buiten.

Meer dan twintig kleine salamandertjes kruipen omhoog naar de vrijheid.

Op weg naar een nieuw avontuurlijk leven buiten de veilige glazen bak waarin ze zijn opgegroeid.

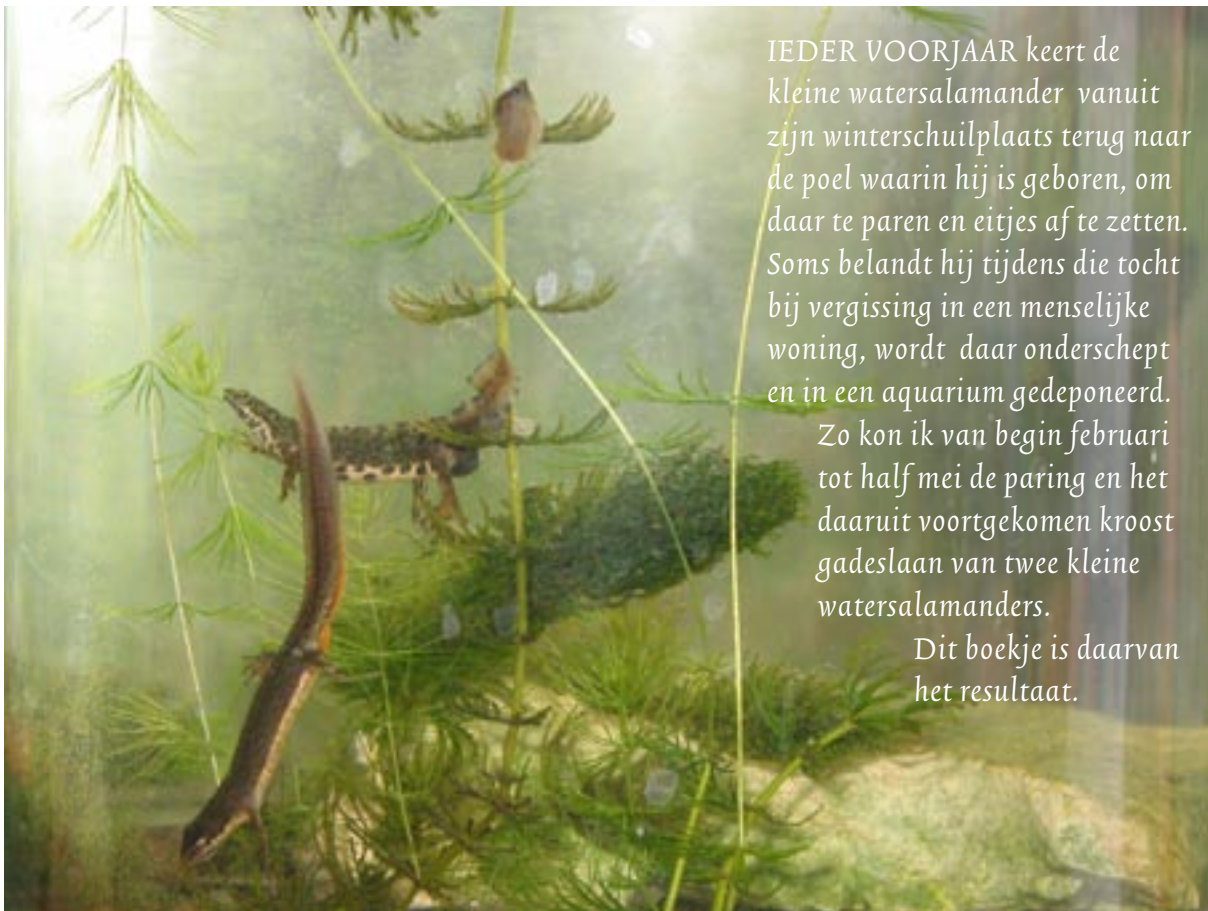
Op 16 juli, twee maanden na de eerste twee, verlaat het laatste salamandertje het water.

Nu zullen ze zich alleen moeten redden,
ergens in onze wilde tuin.

Op vochtige plekken, onder stenen en bladeren, zullen ze op
zoek gaan naar voedsel: regenwormen en kleine insecten.

Later, als de winter nadert, moeten ze een vorstvrije schuilplaats
zien te vinden in een put of onder een hoop stenen.
Misschien wel in de kruipruimte onder onze kamervloer.

En als het voorjaar aanbreekt,
zullen ze opnieuw het water opzoeken
waar ze geboren zijn,
om daar te paren
en eitjes te leggen.

IEDER VOORJAAR keert de kleine watersalamander vanuit zijn winterschuilplaats terug naar de poel waarin hij is geboren, om daar te paren en eitjes af te zetten. Soms belandt hij tijdens die tocht bij vergissing in een menselijke woning, wordt daar onderschept en in een aquarium gedeponeerd.

Zo kon ik van begin februari tot half mei de paring en het daaruit voortgekomen kroost gadeslaan van twee kleine watersalamanders.

Dit boekje is daarvan het resultaat.